

KOKO KYLÄN KOULU - ESISELVITYSHANKE KUNNALLI- SEN SELVITYSTYÖN APUNA

Minna-Anneli Korhonen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2013
Liiketalouden koulutusohjelma
Uudistuva yritystoiminta,
markkinointi ja talousjohtaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Uudistuva yritystoiminta, markkinointi ja talousjohtaminen

KORHONEN, MINNA-ANNELI:

Koko kylän koulu -esiselvityshanke kunnallisen selvitystyön apuna

Opinnäytetyö 32 sivua, josta liitteitä 5 sivua

Marraskuu 2013

Tämän opinnäytetyön kohteena ovat Virtain kylissä vielä toiminnassa olevat kyläkoulut ja niiden mahdollisuudet vallalla olevien kunnallisten säästötoimien puristuksessa. Toimivat koulut löytyvät vielä Killinkosken, Kotalan, Kurjenkylän, Liedenpohjan ja Vas-kiveden kylistä. Kaikista näistä kylistä löytyy myös muita yhteisöjä ja yhdistyksiä, joi-den toiminta nivoutuu läheisesti koulujen yhteyteen.

Opinnäytetyön tekijällä oli mahdollisuus työskennellä Virtain kylien kehittämissyhdistys ry:n hallinnoimassa Koko kylän koulu -esiselvityshankkeessa vuoden 2012 alkupuolella. Työparina hänellä oli hankkeen projektipäällikkö Jaana Kallio. Esiselvityshankkeen samoin kuin myös opinnäytetyön toimeksiantajana oli Virtain kaupunki. Tavoitteena tässä opinnäytetyössä oli selvittää kyseisen hankkeen tutkimusprosesseja. Tutkimusmenetelmänä käytettiin empiiristä tutkimusta, jossa tutkittavien koulujen opettajille lähetettiin etukäteen kyselylomake, johon he saivat rauhassa itsekseen tutustua ja miettiä oman koulunsa tilannetta. Varsinainen tutkimus perustui koulukohtaisesti käytyyn haastattelukierrokseen, jonka aikana saatiin nähdä koulujen tilat ja kuultiin niiden käytöstä. Samalla saatiin tietoa siitä, millaista yhteistoimintaa kouluilla oli kylän muiden toimijoiden kanssa. Myös Virtain kaupungin eri tahojen työntekijöiden kanssa käytyjen keskustelujen aikana saatiin tarpeellista tietoa toteutusmenetelmiä varten.

Tutkimuksessa selvisi, että koulujen suurimmat kustannukset muodostuvat henkilöstö- ja kiinteistökustannuksista. Koulun tiloihin on mahdollista yhdistää kaupungin muita toimintoja, kuten esimerkiksi terveydenhuollon palveluja, jolloin saadaan kustannuksia jaettua muillekin kaupungin tahoille. Virtain perusturva oli jo aloittanut terveydenhoi-don palvelut Killinkosken koulun tiloissa ja se mietti seuraavaa mahdollista kylää, jossa käynnistää vastaavat palvelut.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Business Administration
Innovative Business, Marketing and Financial Management

KORHONEN, MINNA-ANNELI:

Pre-examination Project Called 'Koko kylän koulu' Helping in Municipal Projects

Bachelor's thesis 32 pages, appendices 5 pages
November 2013

The target of this bachelor's thesis is to describe the active village schools in Virrat, and to study their possibilities to survive under the financial strain of the municipality. There are still five active schools in the villages of Killinkoski, Kotala, Kurjenkylä, Liedempohja and Vaskivesi. There are also other active communities and associations that cooperate with the schools in those villages.

In the beginning of the year 2012, the author of the thesis, together with the project manager Jaana Kallio, had a possibility to work in a project called 'Koko kylän koulu' that was administered by Virtain kylien kehittämisyhdistys ry (an association for the development of the villages in Virrat). Both the project and the thesis were commissioned by the town of Virrat. The purpose of the thesis was to study the research processes of that project. The research method was empirical research, where a questionnaire was sent to the five active village schools in advance. The actual study was based on the visits to those schools. Several discussions were also conducted with some members of the personnel of the town of Virrat.

The study revealed that the main costs in the schools arise from personnel costs and real estate costs. However, it seems possible to arrange other municipal services, e.g. health care, in the school building, and thus share the costs between several municipal committees.

Key words: local action group, pre-examination project

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	LEADER-RAHOITUS.....	6
	2.1 Leader-toimintaryhmä	6
	2.2 Hanke	7
	2.3 Hankehakemus.....	7
3	ESISELVITYSHANKKEEN SUUNNITTELU	9
	3.1 Taustaa.....	9
	3.2 Hankesuunnitelman sisältö	10
4	ESISELVITYSHANKE: KOKO KYLÄN KOULU	11
	4.1 Kouluvierailut	11
	4.1.1 Kotalan koulu	11
	4.1.2 Killinkosken koulu	12
	4.1.3 Vaskiveden koulu.....	13
	4.1.4 Liedenpohjan koulu.....	14
	4.1.5 Kurjenkylän koulu.....	15
	4.2 Palaverit kaupungin eri toimijoiden kanssa	16
	4.2.1 Palaveri kaupungin sosiaali- ja terveyspalveluiden edustajien kanssa	16
	4.2.2 Palaveri kaupungin teknisen johtajan kanssa.....	16
	4.2.3 Nuoriso- ja veteraanityön mahdollisuudet kylissä	17
	4.2.4 Kylien yhteistyö vanhainkodin kanssa.....	17
	4.2.5 Palaverit muiden toimijoiden kanssa	18
	4.3 Kustannusten tarkastelua	18
	4.3.1 Oppilasmäärät ja muu väestö	19
	4.3.2 Koulukustannukset.....	22
5	TULOKSET	25
6	POHDINTA.....	26
	LÄHTEET	27
	LIITTEET	28
	Liite 1(1). Hankesuunnitelma, Heidi Tanhua	28
	Liite 1(2). Hankesuunnitelma, Heidi Tanhua	29
	Liite 1(3). Hankesuunnitelma, Heidi Tanhua	30
	Liite 1(4). Hankesuunnitelma, Heidi Tanhua	31
	Liite 2(1). Esitietolomake, Jaana Kallio	32

1 JOHDANTO

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on kyläkoulujen olemassaolo kyseenalaistettu toistuvasti. Sekä oppilaat että oppilaiden vanhemmat ovat stressaantuneina seuranneet Virtain kaupungin vuosittaisia säästötoimia, joissa silmätikkaina ovat aina olleet yleensä kyläkoulujen opetuskustannukset. Virtain kylien kehittämissyhdystys ry on toimintansa alusta, vuodesta 2005, alkaen ajanut kylien etua ja toiminut kyläkoulujen puolestapuhujana, mikä oli huomattu myös Virtain kaupungin sivistyslautakunnassa.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, empiiristä tutkimusta apuna käyttäen, miten kyläkoulujen asemaa voitaisiin kehittää vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin. Lisäksi tavoitteena oli selvittää koulujen todelliset kustannukset. Tutkimusta voidaan pitää kvalitatiivisena, sillä tutkittavana oli vain viisi kyläkoulua. Toimeksiantajana oli Virtain kaupunki.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään yleisesti Leader-toimintaryhmien toimintaa Manner-Suomessa ja kerrotaan hankkeen eteneminen ajatuksesta hankkeeksi ja hankkeesta mahdolliseksi tuotteeksi. Empiirisessä osuudessa käsitellään kyläkoulujen henkilökunnilta ja kaupungin eri tahoilta saatuja tutkimustuloksia ja niiden perusteella tehtyjä päätelmiä.

2 LEADER-RAHOITUS

2.1 Leader-toimintaryhmä

Leader-toimintaryhmä on rekisteröity maaseudun kehittämissyhdystys, joka rahoittaa yleishyödyllisiä ja elinkeinotoimintaa edistäviä hankkeita sekä yritystukia. Manner-Suomessa toimii 55 toimintaryhmää, joissa maaseudun asukkaat ja yhteisöt toimivat aktiivisesti alueensa hyväksi. Ryhmien toiminnassa korostuu paikallislähtöisyys. Ne kehittävät maaseutua sen asukkaiden aloitteesta. Periaatteena on, että hankkeiden valmistelu ja päätösvalta rahoitettavista hankkeista on tavallisilla ihmisillä, juuri heillä, joilla on kotiseutunsa paras asiantuntemus. (www.pokory.fi)

Toimintaryhmän henkilöstö neuvoo tuen hakijoita hakemusten valmistelussa ja hankkeiden toteuttamisessa. Ryhmältä saa tietoa rahoitusmahdollisuuksista, ryhmän kehittämissuunnitelmasta ja ryhmän rahoittamista aiemmista hankkeista. Toimintaryhmät tekevät yhteistyötä keskenään ja muiden Euroopan maiden toimintaryhmien kanssa. PoKo ry:n nettisivuille on kerätty paljon hyödyllistä tietoa hanketta suunnitteleville ja sieltä löytyy mm. osuvasti lueteltuna hankesuunnittelun 10 perussääntöä:

1. *Älä tee asioita vaikeammiksi kuin ne ovat. Hankkeen tarkoituksena ei ole monimutkaistaa tilannetta, vaan parantaa, selkeyttää ja yksinkertaistaa.*
2. *Lähde aina tarpeesta: MIKSI hanketta tarvitaan?*
3. *Rajaa! Koko maailmaa ei kannata yrittää pelastaa kerralla, vaan keskity oleelliseen.*
4. *Ole realistinen. Kustannusten ja saatavan hyödyn täytyy olla järkevissä suhteissa.*
5. *Etsi tietoa, tunnusta epävarmuutesi, kysele ja opi. Tyhmiä kysymyksiä ei ole.*
6. *Mieti kunnolla tavoitteet ja kuinka täytyy toimia, jotta tavoitteisiin päästään.*
7. *Mieti, miten tuloksia mitataan.*
8. *Muista tiedottaa asianosaisille (mm. PoKolle) säännöllisin väliajoin, missä mennään.*
9. *Ota yhteyttä PoKo ry:n toimihenkilöihin ENNEN kuin jätät hankehakemuksen ja selvitä mm. tukiprosentit sekä hyväksyttävät kustannukset.*
10. *Muista, että hankesuunnittelu on oppimista ja uusien asioiden kokeilua. HYVÄT IDEAT EIVÄT KYPSY HANKKEEKSI HETKESSÄ (www.pokory.fi)!*

Leader-toimintaryhmien kautta voi hakea rahoitusta yrityksen investointeihin, kehittämiseen ja ensimmäisten vieraiden työntekijöiden palkkakustannuksiin. Ryhmät auttavat rahoittamaan maaseudun elinkeinoja niin, että niistä saadaan monipuolisempia. Ryhmät rahoittavat myös koulutusta sekä yleishyödyllisiä investointeja ja kehittämishankkeita. Rekisteröidyt yhdistykset voivat hakea ympäristötukea TE-keskuksesta sillä ehdolla, että Leader-ryhmä puoltaa hakemusta. Kaikkien rahoitusta saavien toimien tulee olla Leader-ryhmän paikallisen maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden mukaisia. (www.pokory.fi)

2.2 Hanke

Mitä tarkoitetaan hankkeella? Hanke-sanan synonyymina suomen kielessä käytetään projekti-sanaa. Sana projekti taas on peräisin latinan kielestä ja se tarkoittaa suunnitelmaa tai ehdotusta. Hankkeessa on yleensä kuitenkin kyse laajemmasta työkokonaisuudesta ja se voi sisältää useampia projekteja. Projektilla on selkeä tavoite tai tavoitteita ja kun ne on saavutettu, projekti päättyy. Projektille on laadittava budjetti ja aikataulu, näin on myös tehtävä hankkeelle. Hankkeen lopputuloksen ei tarvitse välttämättä olla mitään konkreettista, vaan se voi olla esimerkiksi ratkaisu johonkin ongelmaan. (Ruuska, 2007.)

2.3 Hankehakemus

Kun hakija on jättänyt hankehakemuksen toimintaryhmälle, ryhmän hallitus käsittelee hakemuksen ja antaa siitä lausuntonsa. Hallitus valitsee rahoitettavat hankkeet sen perusteella, mitkä toteuttavat parhaiten ryhmän laatimaa kehittämissuunnitelmaa ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa sekä Leader-periaatteita. Hallituksen käsittelyn jälkeen ryhmä toimittaa hakemuksen lausuntoineen paikalliseen TE-keskukseen. (www.pokory.fi)

TE-keskus tarkistaa hankkeen laillisuuden ja tekee hankkeesta virallisen päätöksen. Jos toimintaryhmä on puoltanut hanketta, voi TE-keskus tehdä kielteisen päätöksen vain, jos hanke on lainvastainen. Jos toimintaryhmä ei ole puoltanut hanketta, ei

TE-keskukseen voi tehdä myönteistä päätöstä. (www.pokory.fi)

Hankehakemus on tullut vireille, kun se on merkitty saapuneeksi toimintaryhmälle tai TE-keskukseen. Vireille tulon jälkeen hankkeen voi aloittaa, mutta vasta TE-keskuksen myöntämän päätöksen jälkeen hanke on virallisesti hyväksytty. Hakijan on suositeltavaa aloittaa hankkeen toteuttaminen vasta, kun TE-keskus on antanut virallisen päätöksen hankkeen rahoittamisesta. Ennen hankkeen aloittamista kannattaa tutustua hyvin päätöksen ehtoihin ja hankkeen hyväksytyihin kustannuksiin. Myönnetty tuki maksetaan vasta jälkikäteen ja maksatusta haetaan erikseen. Maksatushakemukseen on liitettävä mukaan kaikki kuitit, jotka liittyvät hankkeen kustannuksiin. Maksatusta on haettava vähintään kerran vuodessa. Hankkeesta raportoidaan toimintaryhmälle tai TE-keskukselle myös vähintään kerran vuodessa. Hankkeen loppuraportti ja loppumaksatushakemus on toimitettava hankkeen päärahoittajalle viimeistään neljän kuukauden kuluttua hankkeen toteuttamiseen annetun määräajan päättymisestä. (www.pokory.fi)

3 ESISELVITYSHANKKEEN SUUNNITTELU

3.1 Taustaa

Viimeisen kymmenen vuoden aikana on kyläkoulujen olemassaolo kyseenalaistettu toistuvasti. Sekä oppilaat että oppilaiden vanhemmat ovat stressaantuneina seuranneet Virtain kaupungin vuosittaisia säästötoimia, joissa silmätikkuina ovat aina olleet yleensä kyläkoulujen opetuskustannukset. Virtain kylien kehittämissyhdistys ry on toimintansa alusta alkaen ajanut kylien etua ja toiminut kyläkoulujen puolestapuhujana, mikä oli huomattu myös Virtain kaupungin sivistyslautakunnassa.

Hankkeen taustalla oli kahden kunnallisvaltuutetun tekemä valtuustoaloite ”Virtain vahvuudet käyttöön” sivistyslautakunnalle keväällä 2011 koskien kyläkoulujen uhattua asemaa. Aloitteessa oli ehdotus kyläkoulujen muuttamisesta monitoimikeskuksiksi. Sivistyslautakunnasta esitettiin Virtain kylien kehittämissyhdistykselle kutsu yhteiseen palaveriin alkusyksystä 2011. Hallituksen kokouksessa koottiin työryhmä, joka osallistui palaveriin sivistyslautakunnan jäsenten kanssa 27.09.2011.

Palaverissa käytiin läpi valtuustoaloitteen sisältöä ja todettiin, että kyläkoulujen vahvuudet tulee ottaa käyttöön ja on ryhdyttävä kehittämistyöhön. Kylätalojen ja kyläkoulujen tulee tukea toinen toistaan tiedostaen, että koulun tilojen yhteiskäyttö on haasteellista mutta mahdollista. Koulujen kehittäminen palvelukeskuksiksi vaatii kaikkien kaupungin hallintoalojen yhteistyötä kyläyhdistysten kanssa. Kylien palvelutarve tulee selvittää ja kyläkunnissa pitää miettiä opetuksen lisäksi myös esiopetuksen ja koululaisten iltapäivähoidon järjestelyjen tarve. Myös kansalaisopiston toiminta kylissä koetaan hyvinvointia lisäävänä toimintana. Sivistystoimella ei näiden asioiden selvittämiseen ollut taloudellisia eikä henkilöresursseja, joten sivistystoimi päätyi esittämään kaupungin hankepäällikölle esiselvityshankkeen käynnistämistä.

Hankepäällikkö esitteli asian Virtain kylien kehittämissyhdistyksen kokouksessa, jossa asiaa pidettiin niin tärkeänä, että yhdistys pyysi hankepäällikköä tekemään hankesuunnitelman (liite 1). Hankesuunnitelma esiteltiin Virtain kylien kehittämissyhdistyksen hallituksen kokouksessa 05.10.2011. Kyseisessä kokouksessa päätettiin lähteä suunnit-

telemaan ja toteuttamaan esiselvityshanketta "Kyläkouluista ja kylätaloista monitoimitiloiksi". Esiselvityshankkeeseen päätettiin hakea rahoitusta PoKo ry:ltä ja hanke käynnistettiin nimellä Koko kylän koulu.

3.2 Hankesuunnitelman sisältö

Ajatuksena oli, että hankkeen työntekijät vierailevat kullakin toimivalla kyläkoululla, joita oli vielä viidessä kylässä: Killinkoskella, Kotalassa, Kurjenkylässä, Liedenpohjassa ja Vaskivedellä. Vierailuilla tutustutaan kunkin koulun opettajiin, tiloihin ja toimintatapoihin. Yritetään löytää kunkin kyläkoulun parhaat puolet ja heikkoudet ja selvittää myös henkilökunnan asenne mahdollisiin muutoksiin. Samoin hankkeen puitteissa selvittäisiin, olisiko lain tai opetussuunnitelmien vastaista suunnitella kouluille muutakin toimintaa.

Hankkeelle muotoutui seuraavat neljä toimenpidekohtaa:

- 1) *Selvitetään koulujen nykyinen käyttö ja mahdollisuudet ja rajoitteet käytön laajentamiselle.*
- 2) *Selvitetään kylän ikädemografia sekä se, mitä yksityisiä, julkisia tai kolmannen sektorin palveluita kylässä käytetään, kenen tuottamia palvelut ovat ja mille palveluille on lisäkysyntää sekä voidaanko joitain palveluita vähentää.*
- 3) *Selvitetään kylien ja kyläkoulujen palveluiden tuottamiskustannukset nykymallilla ja pyritään mahdollisuuksien mukaan löytämään vaihtoehtoinen kokonaistaloudellisesti kustannustehokas malli tuottaa ko. palvelu kylissä.*
- 4) *Johtopäätökset ja jatkotoimenpide-esitykset, päätösseminaari (liite 1).*

4 ESISELVITYSHANKE: KOKO KYLÄN KOULU

4.1 Kouluvierailut

Hanketyö aloitettiin joulukuussa 2011 tehden pohjustavaa selvitystyötä. Laadittiin mm. kysymyslomake (liite 2), joka lähetettiin kyläkoulujen opettajille etukäteen tutustuttavaksi. Samalla tiedusteltiin sopivaa ajankohtaa tulevalle vierailulle.

4.1.1 Kotalan koulu

Kouluvierailujen ensimmäinen kohde oli Kotalan koulu. Se sijaitsee Virroilta 15 kilometriä Keuruun suuntaan. Koulurakennus on yksikerroksinen puukoulu, jossa työskenteli kaksi vakituista opettajaa. Toinen opetti luokkia 1 – 2 ja toinen luokkia 3 – 6. Koulun henkilökuntaan kuului myös keittäjä-siistijä-talonmies. Säännöllisesti koululla kävivät myös teknisen työn opettaja, erityisopettaja, kouluavustaja, aamu- ja iltapäivähoidon ohjaaja sekä osa-aikainen siistijä. Tuolloin koulussa oli 32 oppilasta, mutta ei yhtään esikoululaista. Koulun ulkoliikuntatilat olivat hyvät, sillä koulun läheisyydessä sijaitsevat tenniskenttä, urheilukenttä sekä jääkiekkokenttä, jonka yhteydessä oli pukukoppi.

KUVA 1. Kotalan koulu (kuva: Virtain kylien kehittämissyhdistys ry)

Kotalan koululla oli tuolloin jo vireillä profiloituminen ja nimeksi oli suunnitteilla ERÄ- JA YRITTÄJYYSKOULU KITUNEN.

4.1.2 Killinkosken koulu

Kouluvierailujen toinen kohde oli Killinkosken koulu. Se sijaitsee Virroilta 20 kilometriä Ähtärin suuntaan. Koulurakennus on kooltaan suuri, se on rakennettu 1950-luvulla yli 400 lapsen kouluksi. Koulukäytössä ovat toisen kerroksen neljä luokkahuonetta sekä alakerroksen tekninen tila, juhla-/liikuntasali ja ruokala. Kolmannessa kerroksessa on kaksi luokkahuonetta, jotka ovat kansalaisopiston käytössä, kaksi muuta luokkaa ovat tyhjillään.

Koulussa työskenteli kaksi vakituista opettajaa, joista toinen opetti luokkia 1 – 2 ja toinen luokkia 3 – 6. Koulun henkilökuntaan kuului myös emäntä. Säännöllisesti koululla kävivät myös erityisopettaja ja siistijä. Tuolloin koulussa oli 39 oppilasta ja 6 esikouluista päiväkodin puolella. Koulun tiloissa järjestettiin paljon toimintaa, mm. Killinkosken vanhempainyhdistyksen toimesta oli järjestetty koti-koulupäivän kahvitilaisuuksia, metsäretkiä, toimintapäiviä Kuortaneella, kokouksia koululla ja laskettelupäiviä Pukki-vuoren laskettelurinteeseen. Killinkosken MLL toimi aktiivisesti koulun hyväksi, Killinkosken kyläyhdistys ja Killinkosken oma urheiluseura Myrsky toimivat koulun tiloissa.

Rakennuksen toisessa päässä on Killinkosken päiväkoti, jonka yhteydessä järjestetään myös esiopetus sekä koululaisten aamu- ja iltapäivähoito. Tilat oli hiljattain kunnostettu päiväkotia varten. Päiväkoti kiinnostaa hoitopaikkana myös sellaisia muilla kylillä tai keskustassa asuvia vanhempia, jotka käyvät töissä Ähtärissä.

KUVA 2. Killinkosken koulu (kuva: Virtain kylien kehittämissyhdystys ry)

Asuntosiiivissä on syksystä 2011 lähtien toiminut Killinkosken terveysasema. Terveystenhoitajan ja lastenneuvolan vastaanotto oli tiistaisin klo 9-12. Terveysasemalla olivat myös kouluterveydenhoitajan vastaanottotila ja kodinhoitajien taukotila.

Killinkosken koululla oli jo toteutettu koulun keittiön toiminnan muutos sellaiseksi, että sieltä voitiin toimittaa perusturvan kustantamaa ruokapalvelua palvelun piirissä oleville asiakkaille. Tämä ei kuitenkaan ollut taloudellisesti niin tuottavaa toimintaa, että siitä olisi voitu rakentaa koulun pelastava elementti.

4.1.3 Vaskiveden koulu

Kouluvierailujen kolmas kohde oli Vaskiveden koulu. Se sijaitsee Virroilta 19 kilometriä Kurun suuntaan ja koostuu kahdesta erillisestä koulurakennuksesta. Yläkoulu on rakennettu v. 1895 ja alakoulu v. 1926. Yläkoulussa sijaitsivat eteistilat, kaksi luokkahuonetta, opettajanhuoneesta oli tehty ryhmätyöhuone ja entisestä keittäjän asunnosta oli tehty esikoululaisten/iltapäivähoitolaisten/erityisoppilaiden huone, joka käsitti pienen huoneen ja pienen keittiön, jossa oli oma sisäänkäynti. Alakoulussa oli keittiö, luokkahuone, eteinen (jota käytettiin ruokailutilana) sekä yläkerrassa käsityö- ja teknisen työn luokat.

Koulussa työskenteli kolme vakituista opettajaa. Yksi opetti luokkia 0 – 2, toinen luokkia 3 – 4 ja kolmas luokkia 5 – 6. Koulun henkilökuntaan kuului myös keittäjä-siistijätalonmies. Säännöllisesti koululla kävivät myös erityisopettaja, englannin opettaja ja kouluavustaja, joka toimi myös iltapäivähoidon ohjaajana sekä osa-aikainen siistijä. Tuolloin koulussa oli 36 oppilasta ja 4 esikoululaista.

KUVA 3. Vaskiveden koulu (kuva: Virtain kylien kehittämissyhdystys ry)

Koululla on oma Keskisen säätiö, jonka varojen tuotosta avustettiin koulua esim. stipendein ja uimahalliretkin. Koulu omistaa myös metsää, mikä on Suomessakin harvinaista. Metsäkouluun liittyen on mm. istutettu metsää ja suoritettu metsähoidollisia tehtäviä. 5 - 6 -luokat tekevät joka toinen vuosi eräretken Vilamon laavulle. Koululla on ollut yhteistyötä mm. Suomen Metsäyhdistyksen kanssa. Koulu oli profiloitunut metsäkouluksi ja se oli nimetty MIMMIN METSÄKOULUKSI.

4.1.4 Liedenpohjan koulu

Kouluvierailujen neljäs kohde oli Liedenpohjan koulu. Se sijaitsee Virroilta 20 kilometriä Alavuden suuntaan. Koulurakennus on rakennettu v. 1955. Tiloja on yhteensä 777 m²: kolme luokkahuonetta, sosiaalityilat, teknisen työn tilat, tietokonehuone, opettajanhuone, liikunta-/juhlasali. 1-2 -luokka sijaitsee hieman erillään muista ja luokkaan on oma sisäänkäynti.

KUVA 4. Liedenpohjan koulu (kuva: Virtain kylien kehittämissyhdystys ry)

Koululla on paljon erilaisia tiloja, jotka olivat asianmukaisessa kunnossa ja käytössä. Oppilasmäärältään suuressa koulussa tarvitaan myös paljon henkilökuntaa. Liedenpohjassa oli 3 opettajaa: yksi 1 – 2 luokille, toinen 3 – 4 luokille ja kolmas 5 – 6 luokille. Oppilaita oli tuolloin 36. Muuta henkilökuntaa olivat siistijä, kouluavustaja ja säännöllisesti vieraileva erityisopettaja. Keittiö oli pienehkö, mutta toimiva. Keittiöstä vastasi keittäjä-siistijä-talonmies. Hän oli täystyöllistetty valmistaen ruokaa lähes 60 hengelle, joista kaksi oppilasta oli vaikeasti allergisia tarviten molemmat omat erityisruokavalionsa.

Siihen aikaan Liedenpohjassa toimi myös esikoulu, jossa oli esioppilaita 10. Esikoulua varten olivat omat tilat koulurakennuksen toisessa päässä. Valitettavasti ne tilat eivät enää vastanneet vaatimustasoa, joten edessä oli luopuminen esikoulusta.

Liedenpohjan koulu oli profiloitunut MAASEUTU- JA LUONTOKOULU ILMARI SEKSI ja sen sisältöjä kehiteltiin yhteistyössä kylän eri toimijoiden kanssa.

4.1.5 Kurjenkylän koulu

Kurjenkylään ei järjestynyt tapaamisaikaa, mutta Kurjenkylän koulun silloiset opettajat, joita oli 2 vakituista, vierailivat Virtain kylien yhdistyksen toimistolla VMT Shopping Centerin kiinteistössä. Kouluvierailujen viides kohde sijaitsee Virroilta 20 kilometriä Peräseinäjoen suuntaan. Koulurakennus on vuodelta 1898 ja peruskorjattu viimeksi 2000-luvun alussa. Tiloja on yhteensä 344 m²: eteistilat, ylä- ja alaluokka sekä ”pikku luokka”, joka toimii lisäksi esikoululaisten työhuoneena ja pukuhuoneena. Opettajille ei ole omia tiloja.

Koulussa oli tuolloin 26 oppilasta ja 4 esikoululaista. Vakituiseen henkilökuntaan kuului keittäjä/siistijä/talonmies sekä sillä hetkellä palkattuna kaksi koulunkäyntiavustajaa. Säännöllisesti koululla vierailivat myös englannin opettaja ja erityisopettaja.

KUVA 5. Kurjenkylän koulu (kuva: Virtain kylien kehittämissyhdystys ry)

Kurjenkylän koulun tilat olivat omanlaisensa sillä rakennuksen toiseen päähän oli rakennettu kylätalo, jonka vaikuttavin osio oli juhla/liikuntasali. Myös Kurjenkylän koulu vaikutti hyvin toimivalta, mihin tietysti vaikutti kylätalon aktiivinen toiminta.

4.2 Palaverit kaupungin eri toimijoiden kanssa

Palavereja käytiin myös sosiaali- ja terveystalveluiden edustajien, teknisen lautakunnan edustajien sekä vanhustyön johtajan kanssa. Nämä palaverit olivat todella tärkeitä ja tarpeellisia antamaan tutkimuksille oikean suunnan ja tiedostamaan vallitsevat rajoitteet ja tarpeet. Nimenomaan perusturvajohtajan ja vanhustyönjohtajan kanssa käydyt keskustelut olivat varsin valaisevia ja suuntaa antavia.

4.2.1 Palaveri kaupungin sosiaali- ja terveystalveluiden edustajien kanssa

Palaverissa perusturvalautakunnan puheenjohtajan, kaupungin hankepäällikön ja perusturvajohtajan kanssa selviteltiin yhteistyömahdollisuuksia. Heti kuitenkin kävi selväksi, että kaupungin valmiita laskelmia ei voinut hyödyntää, koska ne olivat vain kaupungin sisäiseen käyttöön. Hankkeen puitteissa voisi kyllä esittää suoria kysymyksiä ja saada niihin vastauksia, mutta valmista vertailuaineistoa ei olisi saatavissa. Myös palvelujen tarvitsijoiden määrä ja sijainti eri kylissä olivat luottamuksellista tietoa, eikä siten hyödynnettävissä.

Positiivista oli se, että kaupungin perusturva oli jo aloittanut kylien lähemmän tarkastelun. Kylä kerrallaan tutkittaisiin, minne kannattaa järjestää palveluita, ja mistä taas kannattaa kuljettaa asiakkaat keskustaan. Toiminta oli jo aloitettu Killinkoskella, jossa oli jo vuonna 2011 rationalisoitu toimintoja ja siirretty terveysasema eli aikuis- ja lastenneuvolapalvelut koululle. Samoissa tiloissa sijaitsivat myös kouluterveydenhuolto sekä kodinhoitajien toimisto. Myös muita toimintoja pyrittiin kehittämään nimenomaan yrittäjyyden kautta eli pyrittiin tarjoamaan toimitilat ja asiakkaita esim. kotipalvelu- ja hoitoalan yrittäjille.

4.2.2 Palaveri kaupungin teknisen johtajan kanssa

Palaverissa teknisen johtajan kanssa selvisi, että jokainen koulu oli oma kustannuspaikkansa, joten koulukohtaiset kustannukset olivat olemassa ja saatavissa Tilapalvelulta

kiinteistöjen ja kiinteistöpuolen palkkojen osalta. Selvisi myös, että ruokailun ja/tai ateriapalveluiden lisääminen voi vaatia uusia investointeja keittiöihin jo yksin työsuojelumääräysten perusteella. Keittiöiden varustelu oli mitoitettu osin melko tarkkaan nykykäytön mukaiselle tasolle. Rakennukselle on haettava käyttötarkoituksen muutos, mikäli tämä muuttuu esim. koulukäytöstä huomattavasti.

4.2.3 Nuoriso- ja veteraanityön mahdollisuudet kylissä

Etsivä nuorisotyö -hankkeen sisältö avautui palaverissa veteraanien kuntouttajan kanssa. Etsivä nuorisotyö oli kaupungin hanke, jossa pyrittiin henkilökohtaisen ohjauksen avulla saattamaan syrjäytyneitä ja syrjäytymisen vaarassa olevia nuoria koulu- ja työelämään. Nuorisotyöhön ja syrjäytymisen ehkäisemiseen näyttäisi tulevan ainakin 2010-luvulla erityistä tukea valtiolta. Kyliin olisi mahdollista etsiä ja hakea hankkeita, mutta tarvittaisiin ammattitaitoiset vetäjät ja sopivat paikat toiminnan järjestämiseen.

Kyliin kaivattaisiin nuorisotyötä, mm. kerhoja lapsille ja nuorille sekä apua nuorille lapsiperheille. 4H-kerhot toimivat, mutta mm. seurakunnan kerhot ovat melkein kadonneet. Osin tähän on syynä vetäjien, osin osallistujien puute, lapsien määrä kylissä on vääjäämättä vähentynyt.

4.2.4 Kylien yhteistyö vanhainkodin kanssa

Vanhustyönjohtajan tapaaminen Keiturinpuiston vanhainkodilla valotti kotihoidon tilannetta kylissä. Kylissä ei silloisilla resursseilla pystytty tarjoamaan kotihoitoa iltaisin ja viikonloppuisin. Tarvetta olisi kuitenkin erityisesti hoivatyölle eli esim. nukkumaan laittamiselle ja läsnäololle. Vanhustyön johtajan mukaan sitä varten ei tarvitse olla terveydenhuoltoalan koulutuksen saanut hoitaja, vaan ihan tavalliset ihmiset hyvässä ohjauksessa voisivat siitä suoriutua. Muistisairaiden määrä oli suuri ja kasvaa jatkuvasti. Vaikka pyrkimyksenä on lisätä kotihoitoa, muistisairaiden osalta on erikseen harkittava, millä edellytyksillä vanhus voidaan hoitaa kotona ja vieläpä kylissä, kaukana palveluista.

Tulevaisuudessa pyritään mahdollisimman yksilölliseen hoitoon kunkin vanhuksen tarpeiden mukaan. Ongelmiin, esim. muistin heikkenemiseen, pitäisi pystyä puuttumaan mahdollisimman varhain, jolloin kuntoutuksesta ja hoidosta on eniten apua.

Virroilla on paljon laitoshoitopaikkoja johtuen siitä, että 1980-luvun alussa valmistunut Keiturinpuiston vanhainkoti on alun perin mitoitettu suureksi. Virroilla on arvostettu laitoshoidoa ja erityisesti vanhainkotia. Tavoitteena kuitenkin on, että tulevaisuudessa yli 90 % vanhuksista asuu kotona.

4.2.5 Palaverit muiden toimijoiden kanssa

Tammikuussa 2012 tutustuttiin Henrik Rissasen kehittämään Hemaasu-malliin. Se on laaja Tilastokeskuksen tilastoihin perustuva excel-taulukoin toteutettu mallinnus. Henrik Rissanen oli koulutustilaisuutta varten päivittänyt tiedot Virtain kunnasta, työvoimasta, palveluista, tuloista ja menoista ym. vuosilta 2008 – 2010. Mallilla voidaan tehdä ennustuksia mm. väestön kehityksestä, kunnan kustannuksista ja tuloista.

Tammikuun lopulla osallistuttiin PALVELUINNOVAATIOT JA HYVINVOINTI -työpajaan Nuorisokeskus Marttisessa. Siellä tehtiin, saatiin ja ruodittiin ideoita kylien kehittämiseen ja jopa Ylä-Pirkanmaan alueen kehittämiseen. Työpajatoimintaan tutustuttiin myös toimeksiantajan roolissa. TAMKIn Virtain toimipisteen järjestämä nopean toimeksiannon työpaja toteutettiin Virroilla Rajaniemessä helmikuun puolessa välissä. Koko kylän koulu -hanke esiteltiin työpajassa ja toimeksiantoa pohjustettiin kertomalla, mitä toimintoja alakouluilla jo silloin oli olemassa, jotta ideoitaessa ei syntyisi päällekkäisyyksiä. Innovatiiviset ryhmät nuoria opiskelijoita laativat esityksiä ja syntyi toteutuskelpoisiakin ideoita.

4.3 Kustannusten tarkastelua

Helmi- ja maaliskuussa käytiin läpi saatuja aineistoja mm. koulujen kiinteistö kustannuksista ja opetustoimen kustannuksista. Tarkennuksia opetustoimen budjetti- ja toteutumalukuihin vuodelta 2011 saatiin palaverissa sivistystoimen johtajan kanssa. Monenlaisia laskelmia tehtiin niihin tukeutuen ja Hemaasu-mallin tietojen avulla muokaten. Työmaa osoittautui varsin haastavaksi, joten hankkeen tavoitteita jouduttiin laskelmien

osalta karsimaan. Hankeaika oli kokonaisuudessaan vain muutamia kuukausia ja kävi pian selväksi, että asioita ei ehdittäisi riittävän perusteellisesti selvittää. Jotain kuitenkin saatiin tehtyä, mm. ikärakenteen ennuste kylittäin ja laskelmia todellisista koulukustannuksista. Myös alakoulujen kustannusvertailu tehtiin pyrkimyksenä lopettaa alati yleisissä keskusteluissa vellovat alakoulujen lakkauttamispuheet. Muiden palveluiden kustannusten kartoittaminen katsottiin liikaa aikaa vieväksi, joten se jätettiin tekemättä tämän hankkeen puitteissa.

4.3.1 Oppilasmäärät ja muu väestö

Hankkeen yhtenä tehtävänä oli selvittää kylien ja kyläkoulujen palveluiden tuottamiskustannukset nykymallilla ja pyrkiä mahdollisuuksien mukaan löytämään vaihtoehtoinen kokonaistaloudellisesti kustannustehokas malli tuottaa ko. palvelu kylissä. Kaikkiin toimivaan viiteen kyläkouluun oli hankkeen puitteissa tutustuttu ja koulujen oppilasm. tiedot oli päivitetty ajan tasalle. Seuraavasta taulukosta nähdään kyläkoulujen oppilasmäärien tilanne vuonna 2012 ja oppilasennuste vuodelle 2017.

TAULUKKO 1. Kyläkoulujen oppilasmäärät ja oppilasennuste vuodelle 2017

Oppilaita	Syksy 2012	Kevät 2017
Killinkoski	39 [+9]	36 [+5]
Kotala	27+5	21+2
Kurjenkylä	24+2	16+2
Liedenpohja	40+0	21+7
Vaskivesi	33+9	33+3
Yhteensä	163+16	127+14

Oppilasmäärät olivat pääosin laskussa lähes jokaisella kyläkoululla. Nämä tiedot perustuivat Tilastokeskukselta saatuun väkiedostoon kylittäin. Siinä Virrat oli jaettu vaali-piireittäin alueisiin, jotka eivät täysin käy yksiin koulupiirien kanssa, mutta olivat suuntaa antavia. Ikäjaottelu oli tehty viiden vuoden ikäryhmiin. Kyseisestä tilastosta seuraavaan taulukkoon on kerätty oleelliset osat. Nähtävissä on mm., että Liedenpohjassa ikäryhmissä 0 – 4 ja 5 – 9 on yhteensä 48 lasta, joten näyttää siltä, että tästä määrästä riittää vielä 3 vuoden kuluttuakin Liedenpohjan kyläkouluun lapsia. (Rissanen, 2012.)

TAULUKKO 2. Väestön ikääntyminen kylissä

	Virrat	Killink.-	Kotala	Kurjenkylä	Liedenp.-	Vaskivesi
Yhteensä	7514	580	387	265	489	399
0 - 4	298	22	15	7	24	23
5 - 9	339	30	22	13	24	14
10 - 14	346	20	17	23	30	23
15 - 19	404	32	22	17	26	23
20 - 24	353	22	19	9	17	13
25 - 29	300	22	10	8	20	13
30 - 34	287	22	11	11	18	10
35 - 39	355	23	18	10	32	20
40 - 44	385	30	25	13	24	16
45 - 49	529	43	33	22	27	34
50 - 54	513	42	27	20	34	31
55 - 59	658	56	36	27	37	35
60 - 64	771	62	37	25	52	49
65 -	1976	154	95	60	124	95

- Sarake 1: Virrat yhteensä
Sarake 2: Ohtola-Soininkylä-Killinkoski-Heinämäki
Sarake 3: Kotala-Mantilo-Itämeri
Sarake 4: Kurjenkylä
Sarake 5: Liedenpohja-Ikkala
Sarake 6: Vaskivesi-Havangankylä-Pirttikylä

Samasta Tilastokeskuksen tilastosta tehtiin tähän yhteenveto kylien ikääntyvästä väestöstä. Taulukossa on keskitytty tarkastelemaan yli 65-vuotiaiden määrän kehitystä kylissä aikajaksolla 2010 – 2015. Erityisesti kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että niissä kylissä, joissa oli toimiva kyläkoulu, oli myös enenevä määrä yli 65-vuotiaita.

Killinkosken koululla oli jo toteutettu koulun keittiön toiminnan muutos sellaiseksi, että sieltä voidaan toimittaa perusturvan kustantamaa ruokapalvelua palvelun piirissä oleville asiakkaille. Tämä ei kuitenkaan ollut osoittautunut taloudellisesti niin tuottavaksi toiminnaksi, että siitä voitaisiin rakentaa koulun pelastava elementti. Mutta koska ruokapalveluja tarjoavia toimijoita ei ollut riittävästi ja kaupungin on tulevaisuudessakin pystyttävä tarjoamaan perusturvapalvelua sitä tarvitseville, oli koulun keittiön hyötykäyttö tässä tapauksessa hyvä esimerkki. On muistettava, että ruoka on osa terveydenhoitoa. (Rissanen, 2012.)

TAULUKKO 3. Yli 65-vuotiaiden määrä v. 2010 ja arvio v. 2015 paikallisalueittain Virroilla

Virrat				Arvio yht.	Arvio	Määrä kas- vaa
Haja-asutusalue	v.2010	Yli 65 v.	Vähe- nee	v.2015	Yli 65 v.	
Jäähdyspohja-Nuutila	248	60	6	242	79	19
Sipilä-Härkönen-Asunmaa- Torppakylä	443	99	11	432	121	22
Ohtola-Soininkylä- Killinkoski-Heinämäki	580	154	15	565	201	47
Kotala-Mantilo-Itämeri	387	95	10	377	122	27
Hauhuu-Monoskylä- Simoskylä	162	36	4	158	51	15
Vaskivesi-Havangankylä- Pirttikylä	399	95	10	389	134	39
Koro-Vaskuu-Kantoperä- Laajaperä	196	58	5	191	82	24
Kurjenkylä	265	60	7	258	78	18
Äijänneva-Rantakunta	204	45	5	199	46	1
Liedenpohja-Ikkala	489	124	13	476	163	39
Haja-asutusalue yhteensä	3373	826		3287	1077	

Taulukon 1. sarakkeessa on väestön määrä yhteensä Virtain äänestysalueittain haja-asutusalueella. 2. sarakkeessa on yli 65-vuotiaiden määrä vuonna 2010. 3. sarakkeessa on kerrottu luonnollisen ja muuttotappiosta aiheutuvan poistuman aiheuttama väen vähenemisen arvio vuoteen 2015 mennessä. 4. sarakkeessa on väestön määrä yhteensä ennuste vuonna 2015. 5. sarakkeessa on laskettu vuoden 2010 ikäryhmän 60 – 64 siirtyminen yli 65-vuotiaiden ryhmään vuonna 2015 ja saadusta luvusta on vähennetty koko laskennallisen poistuman aiheuttama vähennys. 6. sarakkeessa on laskettu yli 65-vuotiaiden lisäsarvio vuodesta 2010 vuoteen 2015. (Rissanen, 2012.)

4.3.2 Koulukustannukset

Virtain kaupungin talousarvion toteutumavertailusta vuodelta 2011 seuraavaan tauluk-
koon on kerätty alakoulujen kustannuksia eriteltyinä.

TAULUKKO 4. Virtain alakoulujen kustannuserittelyt (euroja)

Vuosi 2011	Henkilöstö- kustannuk- set	Kiinteis- tö- vuokrat	Muut toimintaku- lut	Netto Jakamatto- mia	Yhteen- sä	Toi- minta- tuotot
Killinkoski	185344	58203	32010	48197	323754	45889
Kotala	156750	24418	25977	46800	253945	1447
Kurjenkylä	155621	22604	20621	38418	237264	2852
Lieden- pohja	275501	31961	26473	55182	389117	2751
Vaskivesi	204723	29901	22066	46800	303490	11942
Kyläkoulut yhteensä	977939	167087	127147	235397	1507570	64881
Rantatie	859218	263110	77363	326898	1526589	11424

Taulukossa on mukana esiopetuksen kustannuksia, muissa paitsi ei Rantatien kohdalla. Killinkosken henkilöstökulut sisältävät poikkeuksellisesti esiopetuksesta aiheutuneiden kustannusten ja tuottojen erotuksen, koska käytetystä lähdeaineistosta ei suoranaisesti voinut henkilöstökuluja erotella. Ensimmäisessä sarakkeessa on sekä opettajien että muun henkilökunnan palkkakustannukset yhteensä. Toiseen sarakkeeseen on toimintakuluista erotettu omana ryhmänään kiinteistökustannukset, joka on toiseksi suurin kustannusryhmä. Loput koulun toimintakulut sisältävät mm. opetusmateriaalin sekä elintarvikkeiden ja puhdistusaineiden hankintakuluja. Netto jakamattomia sisältää koko perusopetuksen ja lukion sellaiset kustannukset, joita ei voi suoraan kohdistaa mihinkään yksittäiseen yksikköön. Jakamattomia perusopetuksen ja lukion nettokustannuksia vuodelle 2011 kertyi n. 1 103 000 euroa, mikä tekee liki 1400 euroa kutakin perusopetuksen ja lukion oppilasta kohden. Suurimpia jakamattomia kustannuseriä olivat mm:

- koulukuljetukset n. 573 000 euroa
- oppilashuolto n. 292 000 euroa
- koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta yli 100 000 euroa
- keskustan esiopetus n. 215 000 euroa.

Nämä jakamattomat kustannukset yhteensä on ensin jaettu perusopetuksen ja lukion keskimääräisellä (kevät-syksy) oppilasmäärällä, jotta on saatu kustannus yhtä oppilasta

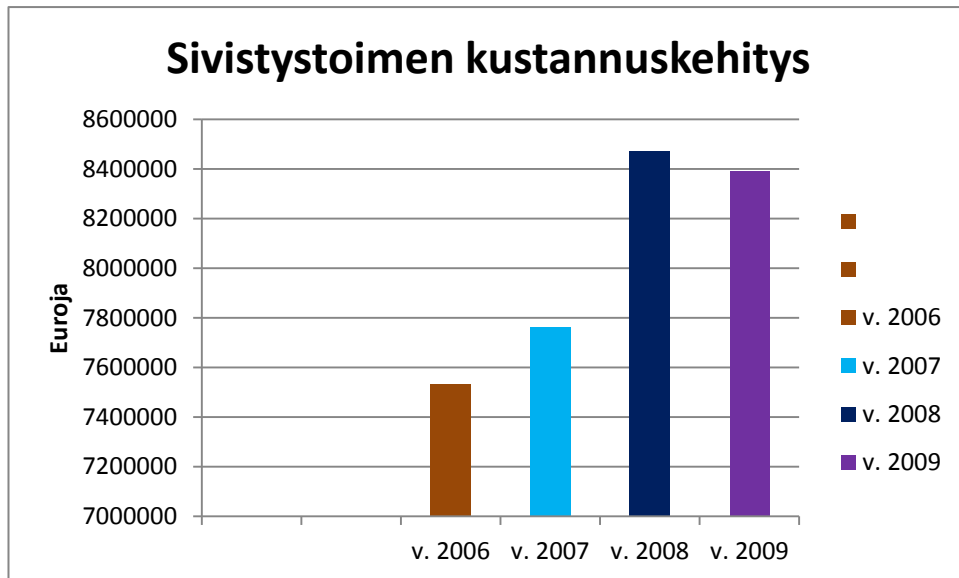
kohden. Sitten on voitu kohdistaa jakamattomat kustannukset kullekin alakoululle keskimääräisen (kevät-syky) oppilasmäärän mukaan. Yhteensä-sarakkeessa ovat kustannukset yhteensä 1-4 sarakkeista. Viimeisessä sarakkeessa näkyvät kunkin alakoulun toimintatuotot.

Rantatien koulun kohdalta puuttuvat myös ruokahuoltoon liittyvät henkilökustannukset ja mahdolliset kiinteistön vuokratulot. (Virtain kaupungin talousarvion toteutumavertailu vuodelta 2011.)

TAULUKKO 5. Alakoulujen kustannusten suurimmat kustannuserät v. 2011

Vuosi 2011	Henkilöstökustannukset	Kiinteistövuokrat
Killinkoski	185344	58203
Kotala	156750	24418
Kurjenkylä	155621	22604
Liedenpohja	275501	31961
Vaskivesi	204723	29901

Tästä taulukosta voidaan todeta, että suurimman kustannuserän muodostavat aina henkilöstön palkat ja seuraavana kiinteistön kustannukset. Koulujen lakkauttamisesta lasketut oletussäästöt toteutunevat vain, jos henkilökunnan vakanssit lakkautetaan ja koulukiinteistöt saadaan myytyä. (Virtain kaupungin talousarvion toteutumavertailu vuodelta 2011.)

KUVIO 1. Sivistystoimen kustannuskehitys euroina vuosina 2006 - 2009

Tästä kuviosta nähdään, että vaikka koulun lopettamisella haetaan kustannussäästöjä, niin ei kuitenkaan välttämättä tapahdu. Äijännevan koulun lakkauttaminen 2006 ei tuonut sivistystoimelle näkyviä säästöjä, päinvastoin vuosikustannukset nousivat. Osasyllisenä kustannusten kasvuun on valtionosuuksien asteittainen vähentyminen. (FCG Finnish Consulting Group Oy, Virtain kaupunki Koulutoimen kehittämissuunnitelma 2011 – 2020, Liitteet 1 – 8)

5 TULOKSET

Kyläkoulun lakkauttaminen ei suoranaisesti synnytä säästöjä, koska suurimmat kustannukset syntyvät henkilöstökustannuksista ja toiseksi suurin menoerä liittyy kiinteistön ylläpito- ja huoltokustannuksiin. Henkilöstökustannuksista syntyy säästöjä vain, jos avoimiksi tulevat virat jätetään täyttämättä ja määräaikaiset työsuhteet uusimatta. Kiinteistö-kustannukset rasittavat kaupunkia aina siihen asti, kunnes koulukiinteistö saadaan myytyä. Myös koulutta jääneet lapset joudutaan kuljettamaan uuteen kouluun, joten ilman kunnollista logistista suunnitelmaa ei säästöjä synny, pahimmassa tapauksessa kuljetuskustannukset vain nousevat.

Esiselvityshankkeen tulokset esiteltiin loppuseminaarissa 25.4.2012 Kurjenkylän koululla. Sinne oli kutsuttu sivistyslautakunnan jäsenet ja kaupungin virkamiehiä. Juhlapuhujaksi saatiin Suomen johtava kyläkoulujen puolestapuhuja Sami Tantaranmäki, joka piti seminaarissa hyvin valovoimaisen esitelmän. Esiselvityshankkeen tulokset ovat luettavissa nettiosoitteessa: http://www.koulut.kaykylassa.fi/?Virtain_ala-asteen_koulut

KUVA 6. Loppuseminaarin puhujat: Sami Tantaranmäki, Jaana Kallio ja Minna Korhonen (kuva: Juha Kallio)

6 POHDINTA

Esiselvityshanke aiheutti kohteena olevissa kouluissa toisissa hämmennystä ja toisissa innostusta. Hämmennystä aiheutti se, että reilua vuotta aiemmin koulut oli kierretty Virtain kaupungin teknisen osaston toimesta ns. kiinteistökierröksen merkeissä. Tällöin koulukiinteistöjen korjauskohteet ja -tarpeet oli kirjattu ylös. Ja jos epäkohtia oli löytynyt, aiheutti se tietysti koulun henkilökunnassa huolta ja kysymyksiä koulun tulevaisuuden suhteen. Innostusta ilmeni niissä kouluissa, joissa tulevaisuus jo muutenkin näytti ruusuisemmalta ja joissa oli jo suoritettu korjaustoimenpiteitä.

Yhtenä hankkeen tavoitteena oli selvittää todelliset kustannukset kunkin koulun kohdalla. Asia osoittautui kuitenkin haasteelliseksi, kun tietojen saaminen kaupungilta oli hidasta ja joidenkin tietojen saaminen mahdotonta tietosuojaan liittyen. Esiselvityshankkeen tuloksena saatiin paljon tietoa ja ajateltavaa, mutta asioiden saaminen ajatuksista teoiksi on aikaa vievää toimintaa. Pääajatuksena oli, että kouluille tulisi saada lisätuloja esim. ateriapalvelujen tarjoajana. Yksinasuvien vanhusten määrä kasvaa kaikkialla, joten myös ateriapalvelujen tarve tulee kasvamaan. Koulujen keittiöt voisivat ehkä toimia ateriapalveluiden keskuksina kylissä. Ateriat voitaisiin valmistaa muuna kuin kouluaikana ja toimittaa palvelun tarvitsijoille joko kylmänä tai valmiiksi lämmitettynä. Oli hienoa havaita, että kaupungin perusturva oli jo omalla alueellaan aloittanut koulujen kehittämisen muuhunkin tarkoitukseen kuin opetukseen. Tämän hankkeen saama julkiuus varmasti aiheutti keskustelua ja pohdintaa niin kylissä kuin kaupungin virkamiehissäänkin. Lopuksi todettakoon, että nyt kaksi vuotta esiselvityshankkeen suunnittelusta kaikki viisi kyläkoulua ovat edelleen toiminnassa mukana. Mutta kaupungin säästötoimet ovat kiristyneet entisestään, joten kyläkoulujen lakkautusuhka on edelleenkin olemassa.

Opinnäytetyön tekijä haluaa kiittää Virtain kaupunkia, sen toimihenkilöitä ja Virtain kylien kehittämissyhdystä saadessaan olla toteuttamassa esiselvityshanketta Koko kylän koulu. Erityiskiitos kuuluu esiselvityshankkeen työparille projektipäällikkö Jaana Kalliolle, jolta opinnäytetyön tekijä on saanut tukea opinnäytetyön tekemiseen vielä hankkeen jälkeenkin.

LÄHTEET

FCG Finnish Consulting Group Oy, Virtain kaupunki, Koulutoimen kehittämissuunnitelma 2011 – 2020, Liitteet 1 – 8

Maaseudun kehittämissyhdystys PoKo ry. <http://www.pokory.fi>

Rissanen Henrik, 2012. Hemaasu -malli Virtain kaupungista Tilastokeskuksen tiedoin

Ruuska Kai, 2007. Pidä projekti hallinnassa. Suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus.

Virtain kaupungin talousarvion toteutumavertailu vuodelta 2011.

LIITTEET

Liite 1(1). Hankesuunnitelma, Heidi Tanhua

KOKO KYLÄN KOULU

Liite 1(2). Hankesuunnitelma, Heidi Tanhua

HANKKEEN NIMI

Koko kylän koulu

HANKEAIKA

1.12.2011–30.4.2012

HANKKEEN HAKIJA

Virtain kylien kehittämissyhdystys ry

TAUSTAA

Kyläkoulu toimii tavallisesti pienillä paikkakunnilla läheisessä yhteydessä ympäristönsä kanssa. Useat tapaukset ovat toimineet samalla paikalla yli 100 vuotta. Juuristo on yleensä hyvin kehittynyt ja yhteistyöverkko laaja. Se elää symbioosissa kylän kanssa, niin että kumpikin hyötty toistensa kehittymisestä. Kyläkoulun ympärillä voidaan nähdä monenlaisia ihmisiä lapsia, nuoria ja vanhoja ja niillä on monenlaista toimintaa. (Korpinen 2010)

Kyläkoulujen vetovoima muuttajien keskuudessa on säilynyt. Kyläkoulu on ollut palveluista ainoa, jonka läheisellä sijainnilla on havaittu olevan suurta merkitystä maallemuuttajille (Heikkinen ym. 2003, Kytö & Aarola 2006). Koulun palvelukeskusroolia on ylläpidettävä ja kehitettävä. Aamusta iltaan aktiivisesti toimivaa kyläkoulua on vaikeampi lakkauttaa kuin sellaista, joka toimii vain muutaman tunnin päivässä. Voidaan hyvin todeta, että koulun merkitys kylän elinvoimaisuudelle perustuu niin opetuksen jatkumiseen kuin toimimiseen palvelukeskuksena tai monitoimitilana.

Taloudelliseen tarkasteluun kaivataan uusia avauksia ja todellisia vaihtoehtoja, joiden vaikutuksista keskustellaan laajasti ja avoimesti. Välilliset talousvaikutukset on huomioitava aiempaa voimakkaammin, samoin koulutoimintaa tukevan yhteistyön taloudellinen arvo. Kyläkoulujen rahoitusmalleissa ja oppilassijoittelussa tulisi huomioida kuntarajat ylittävät neuvottelumahdollisuudet. Raha on hyvä liittää myös kylien omaehtoisuuden ja lähidemokratian edistämistä pohtivaan keskusteluun. (Tantaranmäki 2010)

TARVE HANKKEELLE

Virtain kylät ja Virtain kylien kehittämissyhdystys ovat jo vuosia tehneet töitä kylien elinvoimaisuuden ja kyläkoulujen säilymisen puolesta. Työ ei ole valunut hukkaan, sillä yhä useampi paikkakunnalle muuttava tekee muuttonsa nimenomaan kyliin. Myös kyläkoulujen toiminta on aktivoitunut ja koulut ovat profiloituneet, esimerkkinä mainittakoon Liedenpohjan maaseutu- ja luontokoulu Ilmarinen sekä Vaskiveden Mimmin metsäkoulu.

Kuten ensimmäisessä kappaleessa todettiin, kyläkoulut toimivat läheisessä yhteydessä ympäristönsä kanssa, niin myös Virroilla. Koulurakennukset ovat kohtuullisen hyvässä kunnossa ja ne ovat yhteisiä kokoontumis- ja harrastuspaikkoja jo nyt. Kylien asukkaat ovat sitä mieltä, että koulujen käyttöä voitaisiin lisätä nykyisestä ja sen vuoksi Virtain

Liite 1(3). Hankesuunnitelma, Heidi Tanhua

kylien kehittämissyhdistykselle on tullut aloitteita ja yhteydenottoja kyliltä, joissa on toivottu, että Virtain kylien kehittämissyhdistys ryhtyisi edistämään koulujen käytön monipuolistamista. Muun muassa näiden yhteydenottojen vuoksi Virtain kylien kehittämissyhdistys ry on käynnistämässä tätä kyseistä esiselvityshanketta koulujen monikäyttöisyyden edistämiseksi. On syytä myös selvittää, voidaanko koulujen käyttöä kustannustehokkaasti lisätä esimerkiksi tuottamalla joitain palveluita toisin, kuin tähän saakka. Selvitys vaatii sekä toiminnallisen, että taloudellisen tarkastelun.

Virtain kylien kehittämissyhdistys ry toimii hyvässä yhteistyössä Virtain kaupungin ja sen eri lautakuntien mm. sivistys-, perusturva- ja teknisen lautakunnan kanssa ja Virtain kylien kehittämissyhdistys on halukas toteuttamaan ko. esiselvityksen. että yhdistys olisi halukas toteuttamaan ko. esiselvityksen, sillä kuten jo aiemmin todettiin kyläkoulut ja niiden käyttömahdollisuuksien laajentaminen palvelee koko kylää ja lisää kylien elinvoimaisuutta.

HANKKEEN TOIMENPITEET

- 1) Selvitetään koulujen nykyinen käyttö ja mahdollisuudet ja rajoitteet käytön laajentamiselle
- 2) Selvitetään kylän ikädemografia sekä se, mitä yksityisiä, julkisia tai kolmannen sektorin palveluita kylässä käytetään, kenen tuottamia palvelut ovat ja mille palveluille on lisäkysyntää sekä voidaanko jotain palveluita vähentää.
- 3) Selvitetään kylien ja kyläkoulujen palveluiden tuottamiskustannukset nykytilalla ja pyritään mahdollisuuksien mukaan löytämään vaihtoehtoinen kokonaistaloudellisesti kustannustehokas malli tuottaa ko. palvelu kylissä
- 4) Johtopäätökset ja jatkotoimenpide-esitykset, päätösseminaari

HANKKEEN HYÖDYT

Tavoitteena on, että hankkeen lopputuloksena pystytään osoittamaan, että nykyiselle tavalle tuottaa palveluita on myös vaihtoehtoinen, kustannustehokas malli. Palvelutarvekartoituksen avulla saadaan tietoa, joka hyödyttää yksityisiä toimijoita ja toivottavasti myös aktivoi uutta yritystoimintaa.

Palvelukartoituksen avulla saadaan tietoa, joka hyödyttää yksityisiä ja kolmannen sektorin toimijoita. Tavoitteena on, että selvitys aktivoi myös uutta yritystoimintaa.

Ellei vaihtoehtoista tapaa tuottaa palveluita löydy sekään on myös hyvä todeta ja samalla saadaan varmuus siitä, että nykyinen toimintatapa on paras niin talouden kuin toiminnan näkökannalta.

HANKKEEN BUDJETTI JA PERUSTEET BUDJETILLE

Palkkakulut	27 000
Ostopalvelut	1000
Matkakulut	500
Yleiskustannukset	2850
Yhteensä	31 350

Liite 1(4). Hankesuunnitelma, Heidi Tanhua

Hankkeeseen palkataan työntekijä 5 kk, jonka tehtävänä on toteuttaa hankkeen toimenpiteet 1,2 ja 4. Lisäksi hankkeeseen palkataan osa-aikainen laskentatoimen ammattilainen, jonka tehtävänä on suorittaa kustannuslaskenta nykyisistä ja vaihtoehtoisista maleista tuottaa palveluita.

Ostopalvelut sisältävät päätösseminaarin mahdollisen asiantuntijapuheenvuorojen palkkiot.

Matkakulut sisältävät työntekijöiden matkakulut.

Yleiskustannukset sisältävät toimistotarvikkeita, mahdollisen tilavuokran sekä tietohallinnon kustannuksia.

HANKKEEN RAHOITUS

Hanke toteutetaan esiselvityshankkeena ja sille haetaan 90 % rahoitus PoKo ry:n kautta. PoKo ry:n rahoitusosuus on 28215€ Yksityisrahoituksesta vastaa Virtain kylien kehittämissyhdistys ry, yksityisrahoituksen osuus on 3135€. Yksityisrahoituksen osuudesta 75 % eli 2351€ suoritetaan talkootoinä.

Liite 2(1). Esitietolomake, Jaana Kallio

Koko kylän koulu syksy 2011

Jaana Kallio

Minna Korhonen

Haluaisimme kuulla mielipiteitä ja ajatuksia mm. seuraavanlaisista asioista:

Mitä koululle kuuluu?

Mitä koululla tapahtuu nykyisin? Millaista toimintaa kouluilla voisi olla koulutyön ohella?

Uutta toimintaa! Uusia vetäjiä!

Onko koululla tilaa uusille toiminnoille tai palveluille?

Mitä koulutyön ja henkilökunnan kannalta tulisi ottaa huomioon, jos aletaan miettiä uusien palveluiden ja toimintojen siirtämistä kouluille?

Onko olemassa lakisääteisiä tms. asioita, jotka on otettava huomioon kouluilla esim. tapahtumien yhteydessä (esim. tietosuoja, tietokoneiden käyttö)?

Millaisena näet koulun tulevaisuuden?